

Vergaderjaar 2008–2009

26 234

Vergaderingen Interim Committee en Development Committee

Nr. 90

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 april 2009

Ten behoeve van ons algemeen overleg op woensdag 15 april a.s. zend ik u, mede namens de minister voor Ontwikkelingssamenwerking, de geannoteerde agenda voor de vergaderingen van het *International Monetary and Financial Committee* (IMFC) en het *Development Committee* (DC) van 25 en 26 april 2009.

De minister van Financien,
W. J. Bos

Geannoteerde agenda voor het algemeen overleg in de Tweede Kamer over de opstelling van het Koninkrijk der Nederlanden tijdens de vergaderingen van het *International Monetary and Financial Committee (IMFC)* en het *Development Committee (DC)* op 25 en 26 april 2009.

Tijdens de vergaderingen komen naar verwachting de volgende onderwerpen aan de orde:

1. Internationale financieel-economische situatie	2
2. Uitbreiding IMF-uitleencapaciteit	5
3. Herziening IMF-uitleenraamwerk	6
4. Surveillance	7
5. Governance IMF	8
6. Instrumenten en kapitaal WB	9
7. Voice en governance Wereldbank	10
8. Global Monitoring Report 2009	11
9. Klimaat	12

Inleiding

Het is de verwachting dat tijdens de voorjaarsvergadering van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de Wereldbank de hieronder besproken onderwerpen aan de orde komen. Daarbij zal uiteraard veel aandacht besteed worden aan de financiële crisis en de gevolgen daarvan.

1. Internationale financieel-economische situatie

In de afgelopen maanden is de wereldeconomie in een ongekend tempo ingezakt. Veel geïndustrialiseerde landen maken de sterkste krimp door in meerdere decennia en ook opkomende economieën worden steeds harder getroffen. Als gevolg hiervan hebben de meeste internationale instituten, waaronder het IMF en de Europese Commissie, recentelijk de groeiramingen voor alle regio's van de wereldeconomie fors naar beneden bijgesteld. Het IMF heeft in maart haar World Economic Outlook (WEO) cijfers herzien en voorspelt voor 2009 een wereldwijde BBP-krimp van 0,5% tot 1,0%. Voor 2010 wordt dan weer een kleine BBP-groei van 1,5% tot 2,5% voorzien. Dit past in het historisch beeld dat recessies als gevolg van een financieel-economische crisis zwaarder zijn dan de gemiddelde recessie en doorgaans leiden tot twee jaar economische krimp. Daarbij komt nog dat er momenteel sprake is van een mondiale financiële crisis en een grote terugval in wereldhandel. Als gevolg van de plotselinge omslag in het mondiale groeiklimaat is de inflatiedruk over de gehele wereld pijlsnel afgenomen. In maart 2009 lag de inflatie in het eurogebied op 0,6%. In Japan en de VS kwam de inflatie in februari al uit op een nul niveau. Dit is een enorme daling tegenover de piek in de voorafgaande zomer van respectievelijk 4,0% in het eurogebied, 2,3% in Japan en 5,6% in de VS. De belangrijkste oorzaak voor de dalende inflatie zijn de lage grondstof-, met name olieprijsen. De aanhoudend lagere grondstofprijzen, afnemende binnenlandse vraag en beleidsrentes van dichtbij de 0% hebben de deflatievrees in vooral Japan en de VS aangewakkerd.

Verenigde Staten

De Verenigde Staten bevinden zich sinds december 2007 officieel in een recessie. In het laatste kwartaal van 2008 slonk de economie met 6,2% (k-o-k geannualiseerd), de scherpste neergang sinds 1982. Vooral vraaguitval van consumenten en bedrijven, in combinatie met de scherpe daling van de wereldhandel, verklaren deze krimp. Ook de vooruitzichten voor de Amerikaanse economie zijn overwegend somber. Toch zijn er

verschillende instituten zoals de Fed en de Europese Commissie, die verwachten dat de overheidsmaatregelen gericht op de woningmarkt en het financiële systeem effect zullen sorteren in de tweede helft van het jaar. Het is echter onzeker of het herstel dan inderdaad inzet, gegeven de voornamelijk neerwaartse risico's voor de Amerikaanse economie. Allereerst toont de woningmarkt nog geen teken van herstel en is een verdere huizenprijzdaling niet uit te sluiten. Ten tweede blijven de consumentenbestedingen waarschijnlijk onder druk staan, gezien de geleden vermogensverliezen, de noodzakelijke consolidatie van de schuldpositie van de huishoudens en de oplopende werkloosheid. Ten slotte vormen de hoger dan verwachte verliezen in de bankensector een derde neerwaarts risico voor de Amerikaanse economie, vooral doordat de diepe recessie nu op haar beurt negatieve doorwerkingseffecten op de bankbalansen heeft.

Eurogebied

Ook de economie van het eurogebied liet het vierde kwartaal van 2008 een scherpe terugval zien van min 1,5% k-o-k¹ waarbij de vijf grootste economieën allen een sterke krimp lieten zien. Afgaande op vertrouwensindicatoren en de nieuwe orders in de industrie, is de kans groot dat het eerste kwartaal van 2009 wederom een sterke negatieve groei laat zien. Instituten als het IMF en de Europese Commissie verwachten voorts nog dat herstel in 2009 in ieder geval uitblijft, en dat het herstel pas in (de loop van) 2010 inzet.² Toch is ook deze groeiprognose met neerwaartse risico's omgeven. Er zijn weinig lichtpuntjes te ontdekken in de vooruitzichten voor de drie belangrijkste bestedingscategorieën (particuliere consumptie, investeringen en export). Vooral de vooruitzichten voor de exporten zijn onzeker. Als de financiële crisis aanhoudt en protectionistische tendensen sterker worden, kan herstel van de wereldhandel in 2010 uitblijven. Daar komt nog bij dat mildere bankencrisis in het verleden tot een langdurigere krimp van de handel hebben geleid. Bovendien is ook in Europa het financiële systeem nog niet hersteld, wat een negatieve doorwerking heeft in de reële economie.

Japan

Japan beleefde in het vierde kwartaal met een krimp van 3,3% (k-o-k, niet geannualiseerd) het slechtste kwartaal in meer dan dertig jaar. Sinds de escalatie van de crisis is de yen snel geapprecieerd. Deze appreciatie is nadelig voor de Japanse export. Deze bestaat voor een belangrijk deel uit goederen waarvan de wereldvraag is afgenomen en daalde in januari met 45,7 % ten opzichte van een jaar eerder. Hierdoor is het Japanse handelsoverschot als sneeuw voor de zon verdwenen. Verwacht wordt dat de Japanse economie in 2009 krimpt met 5,8% (WEO, maart 2009). De Japanse regering heeft een stimuleringspakket afgekondigd, maar de vraag is hoe effectief dit zal zijn, omdat een deel hiervan wellicht gespaard zal worden. Ook moet rekening worden gehouden met de houdbaarheid van de overheidsfinanciën, in december kwam de bruto staatschuld uit op meer dan 190% van het BBP.

Opkomende economieën

De opkomende economieën leken in eerste instantie minder hard te worden getroffen door de financiële crisis. De reden hiervoor was de beperkte omvang van beleggingen in complexe, risicovolle financiële producten en de sterk verbeterde macro-economische fundamenteën. Nu is echter gebleken dat ook deze landen niet ontkomen aan de negatieve gevolgen van de huidige wereldwijde crisis. De forse daling in de grondstofprijzen en afgenomen vraag naar exportproducten hebben in veel van deze landen een einde gemaakt aan de hoge economische groei.

¹ Dit is in tegenstelling tot in de VS niet geannualiseerd.

² Het IMF (WEO-cijfers, maart 2009) raamt de groei voor het eurogebied op - 3,2% in 2009 en 0,1% in 2010; de Interim raming van de Cie lag op - 1,9% en 0,4% respectievelijk.

De laatste groeiraming van het IMF voor 2009 gaat uit van een groei van 1,5 tot 2,5%. Dit betreft een forse neerwaartse bijstelling; in oktober vorig jaar werd nog uitgegaan van een groei van 5,1%. Vooral de ramingen voor landen van de voormalige Sovjet-Unie werden neerwaarts bijgesteld. Voor 2010 wordt een licht herstel verwacht, maar de risico's op een verdere neergang zijn groot. Een belangrijke onzekere factor, naast de druk op de wereldhandel¹ en grondstofprijzen, is de ontwikkeling van de kapitaalstromen naar deze landen en in het bijzonder van de internationale bancaire kredietverlening aan opkomende landen. Het proces van deleveraging bij banken kan ertoe leiden dat het voor huishoudens en bedrijven in opkomende landen steeds moeilijker wordt hun buitenlandse schulden te herfinancieren en nieuw krediet aan te trekken. Met name landen in Centraal en Oost-Europa staan onder spanning door de grote activiteit van buitenlandse banken en interne en externe onevenwichtigheden. Dit vertaalt zich in stijgende financieringskosten, verlaagde kredietratings, sterke daling van lokale aandelenmarkten en druk op de wisselkoers. Een aantal landen in de regio heeft al steunpakketten van het IMF ontvangen.

Ontwikkelingslanden

Het IMF heeft recent een rapport uitgebracht over de gevolgen van de crisis voor ontwikkelingslanden, waarbij de meeste aandacht uitgaat naar Afrika. Doordat de meeste banken in Afrika lokaal worden gefinancierd en daardoor minder sterke banden hebben met het internationale financiële systeem, leek Afrika in eerste instantie nauwelijks te worden geraakt door de financiële crisis. Na eerder hard geraakt te zijn door de voedselcrisis en de sterke fluctuaties in brandstofprijzen, blijkt nu ook dat Afrikaanse landen niet ontkomen aan de negatieve gevolgen van de financiële crisis. Afrika wordt nu via een aantal kanalen getroffen: i) dalende opbrengsten uit grondstoffen (en hierdoor minder overheidsinkomsten); ii) daling van de wereldhandel; iii) afname van private kapitaalstromen en FDI; iv) daling van *remittances*; en v) minder ODA. De economische groei van Afrika ten zuiden van de Sahara werd in januari door het IMF geraamd op 3,5%² in 2009; een scherpe daling ten opzichte van een groei van 5,4% in 2008 en 6,9% in 2007. Groeiverwachtingen zijn bovendien onderhevig aan neerwaartse risico's. Tekorten op de lopende rekening en de begroting zullen volgens het IMF toenemen en in 2009 respectievelijk uitkomen op 6,75%, 6% van het BBP. De Wereldbank verwacht dat het aantal mensen in armoede met 46 miljoen mensen zal toenemen wereldwijd en dat het financieringsgat voor ontwikkelingslanden uit zal komen tussen USD 270 en 700 miljard. Een groot risico is dat deze verslechtingen tot sociale onrust zullen leiden.

Aanhoudende financiële onrust

Het faillissement van Lehman Brothers in september 2008 heeft een nieuwe ronde van spanningen op de internationale financiële markten ingeleid. Nu ook de reële economie geraakt wordt, blijven financiële instellingen onder druk staan.

Onder deze extreme omstandigheden hebben autoriteiten aanzienlijke interventies gepleegd in financiële sectoren ter bescherming van de financiële stabiliteit. Internationaal lopen verschillende initiatieven om de crisisbeheersing te coördineren, waaronder het «G20-initiatief» dat in november 2008 is opgestart.

De marktspanningen uiteten zich onder meer in hoge financieringskosten voor banken, die onmiddellijk na het faillissement van Lehman Brothers sterk opliepen, en overheden, niet alleen van opkomende maar ook van

¹ De kosten voor handelsfinanciering stijgen. De beperking van het aanbod van handelsfinanciering kan in vooral Azië de economische groei hard raken door verdere druk op de export.

² In de laatste update van de WEO-cijfers (maart) is geen groeicijfer voor Afrika opgenomen, maar gezien de andere bijstellingen sinds januari lijkt het niet onaanneemelijk dat deze groeiraming nog met minimaal één procentpunt naar beneden wordt bijgesteld.

ontwikkelde economieën. Dat laatste houdt verband met de gevolgen van de groeiterugval en de steunpakketten voor de overheidsfinanciën. De spanningen komen eveneens tot uiting op de interbancaire geldmarkten en de aandelenmarkten. Sinds het uitbreken van de crisis hebben financiële instellingen wereldwijd bijna driekwart van hun beurswaarde verloren.

Dit leidt weer tot druk op financiële sectoren. Internationale banken rapporteren forse winstdalingen en veelal zelfs verliezen, mede doordat de afwaarderingen op gestructureerde kredietproducten verder zijn opgelopen. Er zijn nog veel additionele afwaarderingen op bancaire activa te verwachten, mede omdat kredietverliezen zullen oplopen nu meer categorieën besmet raken. Naast banken worden ook verzekeraars en pensioenfondsen hard getroffen door de gevolgen van de financiële onrust. Dit hangt samen met het waardeverlies op financiële titels aan de activazijde in combinatie met een toename van de waarde van verplichtingen aan de passiefzijde als gevolg van de dalende lange rentes. Door de opgelopen spanningen zijn de ratings van een aantal financiële instellingen verlaagd. Dit leidt tot extra druk, bijvoorbeeld omdat het aantrekken van financiering duurder wordt.

Wereldwijd hebben de autoriteiten aanzienlijke interventies gepleegd om de financiële stabiliteit te beschermen. Al sinds medio 2007 verschaffen centrale banken op grote schaal liquiditeit aan marktpartijen. Waar nodig zijn nieuwe faciliteiten in het leven geroepen en is de toegang en het onderpand dat wordt geaccepteerd verbreed. Sinds medio vorig jaar hebben ook nationale overheden vergaand geïntervenieerd, in eerste instantie bij individuele instellingen die in acute problemen kwamen. Veel landen hebben omvangrijke programma's opgezet om financiële instellingen te herkapitaliseren en bankfinanciering te garanderen. In een aantal landen heeft begin dit jaar zelfs al een tweede ronde van overheidssteun plaatsgevonden. Dit is nodig omdat de economie snel achteruitgaat, waardoor de kredietkwaliteit van activa van banken verslechtert en daarmee de solvabiliteitspositie van instellingen. In deze tweede ronde verschuift het accent geleidelijk richting het aanpakken van de bron van veel onzekerheid, de probleemactiva op de bankbalansen.

De effectiviteit van acute crisismaatregelen en ook van meer structurele maatregelen gericht op versterking van het mondiale financiële stelsel en de internationale financiële architectuur is gebaat bij een internationaal gecoördineerde aanpak. In dit verband is naast de coördinatie door bijvoorbeeld het Financial Stability Forum en het IMF het actieplan dat de G20-regeringsleiders in november te Washington hebben opgesteld een belangrijk bindmiddel.

2. Uitbreiding IMF-uitleencapaciteit

Het IMF heeft sinds het najaar van 2008, toen tal van economieën werd getroffen door het opdrogen van externe financiering, aangetoond nog altijd een belangrijke mondiale rol te vervullen op het vlak van crisis-resolutie. Het beroep op IMF-leningen is sindsdien snel toegenomen, na een aanzienlijke afname van het uitstaande IMF-krediet in de afgelopen jaren. Alleen al in november 2008 verstrekke het IMF SDR 28 miljard (circa EUR 30 mld) aan nieuwe leningen. Opvallend bij recente leenovereenkomsten is de uitzonderlijk hoge toegang tot IMF-krediet in relatie tot het aandeel van de desbetreffende landen in het IMF (quota). Dit illustreert de hevigheid van de financiële crisis en de toegenomen omvang van grensoverschrijdende kapitaalstromen. Mede in G20-verband is een discussie gestart over de toereikendheid van de totale uitleencapaciteit van het IMF en de wijze waarop een uitbreiding van deze capaciteit gefinancierd zou

moeten worden. Tegen de achtergrond van de mondiale turbulenties onderstreept het Koninkrijk der Nederlanden het belang van voldoende financiële armslag voor het IMF in zijn rol als mondiaal crisisbestrijder.

Op de G-20 top in Londen op 2 april 2009 zijn er afspraken gemaakt met betrekking tot de leencapaciteit van het IMF, welke wordt verdriedubbeld. Evenals de andere EU-lidstaten steunt het Koninkrijk de uitbreiding van de leencapaciteit. Er is overeengekomen dat de New Arrangements to Borrow (NAB) worden uitgebreid met maximaal USD 500 miljard. Het Koninkrijk is voorstander van deze verhoging en verbreding van NAB. Een vergroting van dit reeds bestaande vangnet doet zoveel mogelijk recht aan het multilaterale karakter van het IMF. Omdat een NAB-uitbreiding-/verbreding veel tijd in beslag neemt als gevolg van mogelijk noodzakelijke ratificatieprocessen, is er in G20-verband ongeveer USD 250 miljard toegezegd aan daarop vooruitlopende bilaterale leenovereenkomsten, waarvan EUR 75 miljard door de EU. Het Koninkrijk staat positief tegenover deze toezegging, zoals ook aangegeven werd in de brief aan de Tweede Kamer over de EU Voorjaarsraad. Deze toezegging zou zoals het er nu uitziet overeenkomen met een additionele bijdrage van het Koninkrijk van EUR 5,32 miljard. Naast deze USD 250 miljard aan bilaterale leenovereenkomsten heeft de VS USD 100 miljard toegezegd aan de NAB. Dit betekent dat er op dit moment ongeveer USD 350 miljard van de uitbreiding van USD 500 miljard is toegezegd, hetgeen nog een maximaal financieringsgat van USD 150 miljard overlaat. In de komende weken zal bezien worden hoe de rest van dit gat gevuld gaat worden. Hierbij zal in eerste instantie gekeken worden naar de landen die tot nu toe nog geen toezeggingen hebben gedaan. Een eventuele verdere beschikbaarheidstelling door Nederland hangt af van de bereidheid van andere landen om ook bij te dragen.

Daarnaast steunt Nederland de tijdens de G20 aangekondigde algemene SDR-allocatie van USD 250 miljard. Deze allocatie geschiedt op basis van de quotaverdeling en creëert internationale reserves en liquiditeit. Afhankelijk van de ontwikkeling van de quota betekent dit waarschijnlijk een additionele beschikbaarheidstelling door Nederland van ongeveer EUR 4,5 miljard. Bovendien roept het Koninkrijk in dit verband op tot de ratificatie van de in 1997 afgesproken SDR-verdubbeling¹.

Een deel van de afgesproken uitbreiding van de leencapaciteit komt beschikbaar voor de armste ontwikkelingslanden. Daarnaast wordt nog eens USD 6 miljard vrijgemaakt voor deze armste landen, te financieren uit additioneel inkomen aangevuld met opbrengsten van goudverkoop.

Evenals andere EU-landen acht het Koninkrijk een algehele quotaverhoging geen geëigend instrument om op korte termijn extra IMF-middelen te genereren. Het Koninkrijk roept lidstaten die de quotaherziening van 2008 nog niet hebben geratificeerd om dit zo snel mogelijk alsnog te doen.

3. Herziening IMF-uitleenraamwerk

Om in te spelen op de uitzonderlijke omstandigheden in de huidige mondiale financiële crisis introduceerde het Fonds in oktober vorig jaar een nieuw liquiditeitsinstrument, de Short-Term Liquidity Facility (SLF) om landen met bewezen goed beleid en sterke macro-economische fundamenten snel en voor een korte periode te kunnen voorzien van liquiditeit. Landen die kwalificeren kunnen zonder verdere condities tot 500% van hun quotum trekken. De voornaamste waarborg voor het Fonds hangt samen met het bovengenoemde kwalificatiekader van de SLF. Dit instrument is nochtans niet gebruikt. Klaarblijkelijk zijn landen met goede fundamenten nog niet bereid om zich tot het IMF te richten, ook niet als

¹ Ratificatie door de Verenigde Staten is voldoende en noodzakelijk om de SDR-verdubbeling in werking te laten treden.

daar geen ex-post conditionaliteit aan kleeft. Tevens blijkt in deze crisis maar weer hoe lastig het is de duur van tijdelijke betalingsbalansproblemen te bepalen. Naarmate liquiditeitsproblemen in een land langer aanhouden wordt het belang van een aanpassingsprogramma bovendien steeds prominenter. Complementair aan de SLF, kunnen preventieve programma's helpen om een tijdelijke toename van de risico-aversie bij beleggers te keren en het vertrouwen te herstellen. Ook kunnen landen zo gestimuleerd worden om vroegtijdig beleidsmaatregelen te nemen tegen de onderliggende problemen.

Binnen het Fonds wordt nagedacht over structurele wijzigingen in het uitleenraamwerk ter bevordering van de mondiale rol van het IMF in crisispreventie en -resolutie. Een aanpassing van het raamwerk dient te leiden tot een simpeler en transparanter uitleeninstrumentarium dat inspeelt op de veranderende omgeving en gericht is op een effectieve oplossing van de problemen van leden. Het Koninkrijk is het eens om het leenraamwerk beter aan te laten sluiten op de vraag en tevens eenvoudiger te maken. Dit kan onder meer worden bereikt door een aantal faciliteiten af te schaffen die nu nauwelijks worden gebruikt. Tegelijkertijd heeft het IMF een nieuw instrument in het leven geroepen, de Flexible Credit Line (FCL). Dit instrument, dat ook preventief kan worden ingezet, verzekert landen met een goed track record van toegang tot voldoende financiële middelen. Een integrale aanpak is vereist bij aanpassing van het financieringraamwerk waarbij een samenhang bestaat tussen het kredietinstrumentarium, en het beleid op het vlak van conditionaliteit, toegangslimieten, looptijden en terugbetaling. In alle gevallen moet het raamwerk voldoende waarborgen behouden ter bescherming van de financiële positie van het IMF, terwijl lenende leden zo min mogelijk afgeschrikt worden. Vermindering van conditionaliteiten is daarbij van belang. Het Koninkrijk steunt het gebruik van Fondsarrangementen voor crisispreventie. Verder is het Koninkrijk van mening dat een kredietinstrument dat enkel ex-ante conditionaliteit kent en geen aanpassingsprogramma heeft slechts een korte looptijd mag hebben. Wat betreft de vormgeving van (ex-post) conditionaliteit waaraan IMF-krediet is onderworpen steunt het Koninkrijk verdere stroomlijning. Dit kan worden bereikt door de in IMF-programma's opgenomen condities te beperken tot die criteria die het meest cruciaal zijn voor het oplossen van de onderliggende betalingsbalansproblemen van een land.

Vorig najaar is de tot dan toe ongebruikte Economic Shock Facility (ESF) voor lage-inkomenslanden aangepast om deze beter aan te laten sluiten op de wensen van mogelijke klanten. Landen kunnen snel beschikken over de eerste tranche, terwijl de conditionaliteit tot een minimum beperkt is. Dit heeft de interesse in het instrument duidelijk vergroot. De Comoren en de Democratische Republiek Congo hebben inmiddels gebruik gemaakt van de ESF. Verder moet de Poverty Reduction and Growth Facility (PRGF), de meest gangbare faciliteit voor lage-inkomenslanden, de beleidsruimte van lage-inkomenslanden gedurende de financiële crisis vergroten.

4. Surveillance

De financiële crisis heeft duidelijk aangetoond hoe verweven het mondiale financiële en economische systeem is. Regelgeving en financieel toezicht kunnen daarom niet meer behandeld worden als nationale aangelegenheden. Surveillance is een manier om via advies en peer pressure het beleid van nationale overheden te verbeteren en internationale financiële stabiliteit te verstevigen. Uit de crisis blijkt dat de surveillance van het IMF verbeterd kan worden door scherpere analyses en duidelijkere aanbevelingen op basis van gelijke behandeling en heldere communicatie. Dit

vraagt tevens om een andere, meer actieve en coöperatieve houding van lidstaten. Tot voor kort weigerden de Verenigde Staten en China een Financial Sector Assessment Program (FSAP) te ondergaan.

Daarom zijn er op dit terrein verschillende ideeën gelanceerd. Zo hebben alle G20-landen toegezegd een FSAP te ondergaan en zijn het IMF en het Financial Stability Forum (FSF) druk bezig met de voorbereidingen voor een gezamenlijke Early Warning Exercise (EWE).

Het Koninkrijk is al jaren een pleitbezorger voor het versterken van de financiële sector surveillance van het IMF en is blij met de gezette stappen. Toch zou het Koninkrijk graag verder willen gaan. Het eenmalig ondergaan van een FSAP door de G20-landen is namelijk geen lange termijn oplossing. Alle systeemrelevante landen en landen met een in verhouding tot hun BNP omvangrijke financiële sector zouden periodiek verplicht een FSAP-update moeten ondergaan. Ook zouden de frequentere artikel iv consultaties meer gebruik moeten maken van de in de FSAPs opgedane kennis en FSAP-aanbevelingen.

Het instellen van een halfjaarlijkse EWE zou zeker nuttig zijn. Het Koninkrijk benadrukt echter dat er niet uitsluitend gekeken moet worden naar de identificatie van kwetsbaarheden, maar dat goed nagedacht moet worden over mitigerende maatregelen en over hoe de implementatie van aanbevelingen wordt bevorderd. Veel van de gebrekkige effectiviteit van IMF surveillance is volgens het Koninkrijk namelijk te wijten aan het gebrek aan invloed van het IMF op met name grote leden.

5. Governance IMF

Governance blijft het gevoeligste onderwerp in de discussie over IMF-hervormingen. In april 2008 is er een deal gesloten om de vertegenwoordiging van lage-inkomenslanden en opkomende markten binnen het IMF te verbeteren. Er werd besloten tot een gerichte quotaverhoging, een verdrievoudiging van de basisstemmen en een tweede plaatsvervangend bewindvoerder voor elk van de twee Afrikaanse kiesgroepen. Het Koninkrijk dringt aan op een spoedige ratificatie van deze maatregelen.

Op de G20 top in Londen is afgesproken dat de maatregelen die in 2008 zijn afgesproken nu snel worden geratificeerd en dat de volgende quotaherziening wordt vervroegd van 2013 naar 2011. Het Koninkrijk kan hiermee instemmen. Om te voorkomen dat dat wederom tot een lang-slepende quotadiscussie leidt, zou er gebruik gemaakt moeten worden van de in 2008 overeengekomen quotaformule. Hoewel het Koninkrijk versterking van het IMFC prefereert, is het Koninkrijk bereid na te denken over het oprichten van een Ministeriële Raad die het IMFC zou moeten vervangen, als de consensus hiernaar toe beweegt. Daarbij moet wel rekening gehouden met het risico dat het instellen van een dergelijke Raad tot polarisatie kan leiden en de positie van de Raad van Bewindvoerders kan ondermijnen. Ook steunt het Koninkrijk het doorbreken van de informele afspraak dat de Managing Director van het IMF uit Europa komt en de president van de Wereldbank uit de Verenigde Staten. Beide benoemingen zouden gebaseerd moeten worden op de competenties van de kandidaten, ongeacht hun nationaliteit.

Tot slot is het Koninkrijk van mening dat er naast aandacht voor stemgewicht en vertegenwoordiging, ook aandacht moet zijn voor andere governance vraagstukken, zoals de verhouding tussen de Board en het management, de vormgeving van administratieve processen, de toegevoegde waarde van gemengde kiesgroepen en de rol die het comité van

ministers zouden moeten spelen, zijn zeker zo belangrijk voor het versterken van de slagkracht en responsiviteit van het IMF.

6. Instrumenten en kapitaal WB

De huidige economische en financiële crisis brengt de anticyclische rol en functie van de Wereldbank sterk onder de aandacht. De uitdaging om de MDGs te bereiken wordt door de crisis alleen maar groter. Het Koninkrijk steunt de inspanningen die de Wereldbank tot dusverre heeft gedaan om de gevolgen van de crisis in ontwikkelingslanden te mitigeren, en de MDGs te bereiken. De gevolgen van de financiële crisis zullen ook in lage-inkomenslanden de komende periode sterk gevoeld gaan worden. Een adequate respons op de impact van de crisis voor deze groep landen moet volgens het Koninkrijk dan ook hoog op de agenda van de Voorjaarsvergadering staan.

Instrumenten

Het Koninkrijk is voorstander van versterking van het instrumentarium van de Wereldbank om haar anticyclische rol te vervullen. Hierbij kunnen bestaande instrumenten worden herzien en waar nodig vereenvoudigd of hervormd. Eventuele aanpassing van bestaande instrumenten en procedures moet echter passen binnen de doelstelling om de interne *governance* te verbeteren. Met betrekking tot het lanceren van nieuwe instrumenten is het Koninkrijk van mening dat duidelijk moet zijn aan welke vraag deze instrumenten voldoen en wat de toegevoegde waarde is ten opzichte van bestaande instrumenten.

Het Koninkrijk vindt het essentieel dat ook lage-inkomenslanden die geraakt worden door de crisis toegang hebben tot financiële ondersteuning. In dit licht steunt ze de IDA Fast Track Facility, die *front-loading* van leningen mogelijk maakt. Ook staat het Koninkrijk in principe positief tegenover het verlenen van toegang aan goed presterende lage-inkomenslanden tot het IBRD loket voor nietconcessionele leningen. Hierbij moet gebruik worden gemaakt van de bestaande flexibiliteit binnen het Debt Sustainability Framework, die de diversiteit in situaties van lage-inkomenslanden meeweegt, zodat de schuldenlast van deze landen houdbaar blijft. Daarnaast zien wij een rol weggelegd voor het IFC dat de impact van de crisis op de private sector in de armste landen kan helpen verzachten. Het Koninkrijk zal de Wereldbank vragen om met aanvullende crisisbestrijdingsmaatregelen te komen, specifiek voor de lage inkomenslanden.

Enige tijd geleden heeft Wereldbank-president Zoellick een Vulnerability Fund voorgesteld, waarin een donatie van 0,7% van de mondiale budgettaire stimuli zou moeten worden gestort. Het Vulnerability Fund heeft als doel ontwikkelingslanden te ondersteunen die zich geen *bail-outs* en tekorten kunnen veroorloven. Dit voorstel heeft vooral zin, als de middelen daadwerkelijk additioneel zijn aan de op dit moment beschikbare ODA-middelen. Dat lijkt echter onwaarschijnlijk, gelet op de snel krapper wordende begrotingen van donoren.

Het IFC heeft zeer pro-actief gereageerd op de crisis door een aantal bestaande faciliteiten uit te breiden en een aantal nieuwe faciliteiten te lanceren. Het pakket, bestaande uit het Global Trade Finance Program, Global Trade Liquidity Pool, Bank Recapitalization Fund, Infrastructure Crisis Facility en Microfinance Liquidity Facility, wordt door Nederland gesteund. Het succes van de nieuwe IFC-faciliteiten hangt voor een groot deel af van de mogelijkheid deelname van private partijen te genereren.

Het Global Trade Finance Program mitigeert het wegvallen van handelsfinanciering door extra garantiestellingen. De Global Trade Liquidity Pool is een multilaterale faciliteit gericht op het beschikbaar stellen van liquiditeiten voor export. Gezien de grote negatieve gevolgen voor ontwikkelingslanden van de afname in wereldhandel, waar het wegvallen van handelsfinanciering een rol in speelt, steunt het Koninkrijk initiatieven van de Wereldbankgroep op het gebied van handelsfinanciering. Nederland heeft bij monde van Minister Koenders aangegeven USD 50 miljoen beschikbaar te stellen voor het *Global Trade Liquidity Program* van het IFC ten behoeve van handelsfinanciering met arme landen. Nederland heeft verder bekend gemaakt het *Rapid Social Response Fund* van de Wereldbank met USD 20 miljoen te willen steunen.

Kapitaal

Om haar anticyclische rol tijdens deze crisis adequaat te kunnen vervullen en om haar lange termijnstrategie naar behoren uit te kunnen voeren, dient de Wereldbank te kunnen beschikken over voldoende risicokapitaal. Het Koninkrijk is voorstander van het regelmatig beschikbaar stellen van informatie over de toereikendheid van kapitaal. Het kapitaal van de Wereldbank moet efficiënt gebruikt worden, waarbij opties om de efficiëntie te verhogen onderzocht moeten worden. Op basis van haar bestaande kapitaal lijkt de IBRD de komende 3 jaar ongeveer USD 100 miljard uit te kunnen lenen.

Op termijn zou een kapitaalverhoging nodig kunnen zijn voor zowel de IBRD als voor het IFC. De crisis kan immers langer aanhouden dan verwacht, en het bereiken van de MDGs verder bemoeilijken. Daarom staat het Koninkrijk open voor een tijdige anticipatie op een mogelijke kapitaalverhoging voor zowel IBRD als IFC. Hierbij is het essentieel dat een dergelijk scenario gebaseerd wordt op een lange termijn uitbreiding van het leningvolume, ervan uitgaande dat de groeistrategie binnen het mandaat van de Bank past en dat er een implementatiestrategie is die de kwaliteit van *delivery* waarborgt. Met betrekking tot IDA zal het Koninkrijk andere donoren oproepen hun commiteringen na te komen.

7. Voice en governance Wereldbank

Tijdens de Jaarvergadering 2008 is door het Development Committee een pakket aan hervormingen aangenomen voor zeggenschap en vertegenwoordiging (*voice & representation*), dat uit twee fasen bestaat. De eerste fase bestaat uit een pakket waar o.a. een extra stoel voor Afrika in de Raad van Bewindvoerders en een toename in het stemaandeel van de *developing and transition countries* (DTC) deel van uit maken. Eind januari heeft de Raad van Governors dit pakket goedgekeurd.

De tweede fase van de hervormingen bestaat uit een herschikking van de stem- en aandeelverhoudingen. Volgens het huidige tijdspad zal een voorstel daartoe niet eerder dan tijdens de Jaarvergadering in 2011 behandeld en goedgekeurd worden. In de context van de financiële crisis en de aandacht voor een snelle hervorming van de internationale financiële architectuur wordt door meerdere landen aangedrongen op versnelling van dit proces. Ook het Koninkrijk is voorstander van versnelling en besluitvorming in 2010.

Het Koninkrijk is sterk voorstander van het versterken van de zeggenschap en vertegenwoordiging van ontwikkelings- en transitielanden, in het bijzonder de lage-inkomenslanden, in de Wereldbank. Het Koninkrijk is van mening dat een grotere legitimiteit, voor zowel gebruikers als donoren, de effectiviteit van de Wereldbank vergroot en is blij met de

politieke steun voor de hervorming die door de huidige omstandigheden is toegenomen. Het Koninkrijk is voorstander van een dynamisch proces m.b.t. stem- en aandeelverhoudingen, waarbij het stemaandeel mede afhankelijk is van financiële bijdragen aan en/of gebruik (in termen van leningen of *grants*) van de Bank. Onderscheid tussen donoren kan gemaakt worden op basis van bijdragen aan IDA en *trustfunds*. Verder zou het selectieproces voor de President van de Wereldbank open en transparant moeten zijn en op basis van merites, ongeacht nationaliteit.

De Zedillo-commissie zal voorafgaand aan de Jaarvergadering 2009 een voorstel doen voor hervormingen van de interne *governance* en zeggenschap van de Wereldbank. Hervorming van de interne *governance* moet de Bank meer flexibel en klantgericht maken, en moet het afleggen van rekenschap door het management verbeteren. De Raad van Bewindvoerders zou zich volgens het Koninkrijk moeten richten op strategie, begroting en effectief toezicht, terwijl management zich bezig moet houden met het dagelijkse operationele management. Aandeelhouders dienen een veel grotere rol te krijgen in het bepalen van de strategische richting van de Wereldbank. Management moet vervolgens verantwoording afleggen aan de Raad op basis van meerjarige, resultaatgerichte strategieën (die worden voorgelegd aan het DC). Voorts dient het proces van decentralisatie en delegatie te worden voortgezet.

8. Global Monitoring Report 2009

Het *Global Monitoring Report 2009* (GMR), getiteld *Crisis, MDGs and the Private Sector*, gaat uitvoerig in op de negatieve gevolgen van de financiële crisis voor het behalen van de millenniumdoelstellingen (MDGs) in 2015. Binnen het GMR wordt speciaal aandacht besteed aan de private sector, die in belangrijke mate kan bijdragen aan het behalen van de MDGs, maar nu sterk te lijden heeft onder de financiële crisis.

Het GMR constateert dat de meeste MDGs op het terrein van human development (kinder- en moedersterfte, toegang tot het basisonderwijs, voeding en sanitatie) waarschijnlijk niet gehaald zullen worden. De voortgang die de afgelopen jaren te zien was op het terrein van het verminderen van de armoede wordt bedreigd door de voedsel-, brandstof- en (vooral) door de financiële crisis. Op regionaal niveau blijft Afrika nog altijd achter op alle MDGs; Zuid Azië blijft vooral achter op het terrein van de *human development* MDGs. Op landenniveau valt op dat vooral fragiele staten achterblijven.

Het GMR stelt dat de crisis de noodzaak onderschrijft van het verhogen van ODA naar de armste landen. Dit onderschrijft de oproep van het Koninkrijk aan bilaterale donoren om zich aan de gemaakte hulpafspraken houden.

Het GMR roept onder meer op om uitgaven aan onder meer *social safety nets*, infrastructuur en steun voor het MKB in de armste landen op zijn minst in stand te houden. Daarbij is de rol van de private sector onmisbaar, vooral bij het verbeteren van de infrastructuur maar ook op het terrein van *human development* (onder meer onderwijs en gezondheid). Wel is het daartoe belangrijk dat nauw samengewerkt wordt met overheden, hetgeen van overheden ook nieuwe vaardigheden vraagt. Bij het versterken van de samenwerking tussen overheden en de private sector kan de Wereldbank, en in het bijzonder het IFC, een belangrijke rol spelen, zo stelt het GMR. Het Koninkrijk deelt de visie dat de rol van de private sector in ontwikkelingslanden cruciaal is en daarom versterkt moet worden. De steun van de Wereldbankgroep, en in het bijzonder van het IFC, aan de private sector zou daarom verder versterkt kunnen worden,

niet alleen door aanvullende financiering, maar ook door overdracht van kennis en in de vorm van *Public-Private Partnerships*.

Het GMR waarschuwt tegen mogelijk protectionistische reacties op de crisis en stelt dat handelsbeperkingen de concurrentiekracht en diversificatie van economieën kunnen bedreigen. Handelsbevordering blijft daarom essentieel. Een spoedige afronding van de Doha-ronde kan daarbij een belangrijke impuls vormen voor het herstel van vertrouwen in de wereldeconomie en bevordering van de wereldhandel. Ook het Koninkrijk is bevreesd voor opkomende protectionistische tendensen en is mede daarom sterk voorstander van een snelle afronding van de Doha-ronde.

9. Klimaat

Door de grote aandacht voor de gevolgen van de financiële crisis dreigt de klimaatcrisis enigszins naar de achtergrond te verdwijnen. Het Koninkrijk blijft echter een hoge prioriteit toekennen aan een internationale aanpak van het klimaatprobleem, in aanloop naar de Klimaatconferentie in Kopenhagen eind 2009. Het is daarom positief dat ook tijdens de Voorjaarsvergadering het klimaat opnieuw geagendeerd staat, ten vervoelge op het Bali-ontbijt tijdens de Jaarvergadering 2008. Dit jaar zal er een lunchbespreking plaatsvinden met als onderwerp «Financing Climate Action». Financiering van klimaataanpassing dient in de visie van het Koninkrijk internationaal zoveel mogelijk te geschieden met nieuwe en additionele middelen, ten einde te voorkomen dat er minder fondsen beschikbaar zullen zijn voor het bereiken van de Millennium Ontwikkelingsdoelen. Het Koninkrijk roept andere landen dan ook op om additionele middelen ter beschikking te stellen. De extra lasten dienen te worden verdeeld op basis van het beginsel «de vervuiler betaalt».

Naar verwachting zal onder meer gesproken worden over de praktische invulling van het, tijdens de Jaarvergadering 2008 goedgekeurde, *Strategic Framework on Climate Change and Development* (SFCCD). Het Koninkrijk kan voorts het belang benadrukken van het werk van de Bank met betrekking tot de door Nederland en het VK gefinancierde studie naar *the economics of adaptation*. Indien de Bank werkelijk een bijdrage aan het Kopenhagen-onderhandelingsproces wil leveren, dan dienen de belangrijkste uitkomsten van deze studie tijdig (uiterlijk zomer 2009) in UNFCCC-verband te worden gepresenteerd en moet de studie kwalitatief voldoende robuust zijn.